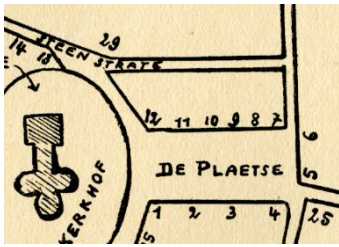

Ekeren in de 15de eeuw – deel 2: de Plaetse

Inleiding

De 15de eeuwse schepenregisters van Antwerpen bevatten meer dan 70 vermeldingen van de Ekerse Markt of Plaetse.

Volgens H. Kanora - De ridderlijke St. Jorisgilde van Ekeren, uit 1929 (raadpleegbaar in het DAN) stonden op de Plaetse rond 1630 aan de noordzijde twee huizen met een naam: De Wildeman en De Swane. Aan de westzijde stonden: De Mane, De Sonne, De Croone, De Valck en Het Vlies. Aan de oostzijde stonden De Fortuin, De Roosenhoet, Sint Joris en De Hert.

H. Kanora - De ridderlijke St. Jorisgilde van Ekeren – 1929.
Plattegrond van een deel van Ekeren rond 1630.

1 = De Fortuin	7 = Hoeve De Mane	12 = De Schole
2 = Herberg De Roosenhoet	8 = Winkelhuis De Sonne	14 = Huis De Roose
3 = Huis Sint Joris	9 = Huis De Croone	18 = Hoeve Den Arent
4 = Huis De Hert	10 = Huis De Valck	25 = Hofstede De Swane
5 = Huis De Wildeman	11 = Huis Het Vlies	29 = Erve van den Dorpe
6 = Erve van de Cappelrij van Onze Lieve Vrouw alhier		

Volgens de kaart van Stijnen zijn er na 1630 wel huizen bij gekomen. De twee aan de noordzijde staan er nog steeds, maar aan de oost- en westzijde tellen we acht huizen.

Stijnen 1748 (raadpleegbaar in het DAN)

De kaart van Stijnen laat zien dat aan de Plaetse of Markt verder weinig veranderd is als we letten op vorm, ligging en omvang.

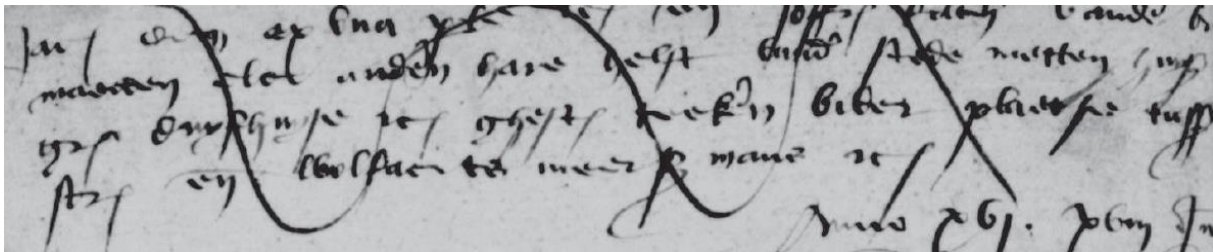
In de 15de eeuw zag de Markt er ook zo uit omdat we in een eerder artikel op deze website hebben kunnen aantonen dat de hoekhuizen 4, 7 en 25 (zie kaartje Kanora hierboven) op dezelfde locatie lagen als eeuwen later nog steeds het geval was. Ekeren heeft dus een marktplein uit de 15de eeuw of vroeger.

In dit artikel presenteren we de vondsten over de Ekerse Plaetse.

De oudste vermelding van de Plaetse of Markt

Volgens F. Bresseleers en H. Kanora - Portret van Ekeren, 1994 (raadpleegbaar in het DAN) dateert de oudste vermelding van 1533.

We vonden evenwel vermeldingen vanaf 1416.

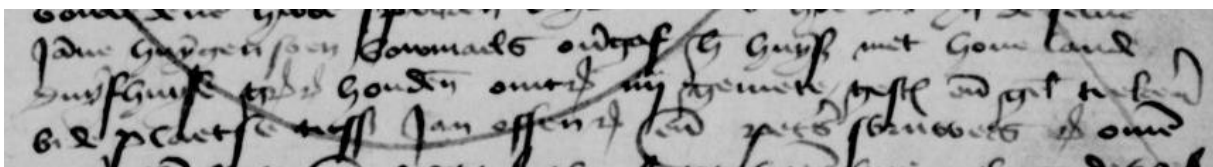

SR5-164-1416: ... hare helft vander stede metten huys, gronde, duyfhuyse ghest(aen) tEkeren bider plaetse tuss(en) de strate ende Wolfaerts Meersmans.

We zien eveneens een eerste vermelding van een duiventil (duyfhuyse) aan de Markt in Ekeren. Dit is bijzonder omdat het houden van duiven normaal gezien was voorbehouden aan de heer. Het gaat hier om het huis dat later de naam kreeg: Den Witten Hert of Den Hert. Dat kunnen we aantonen met een reeks akten over Den Hert aan het einde van dit artikel.

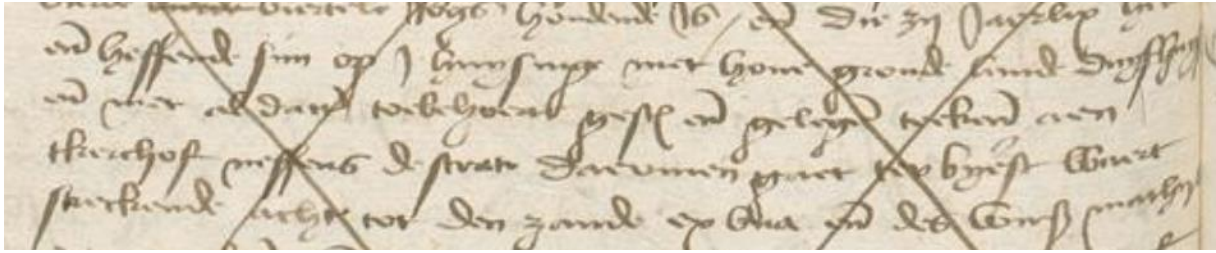
Tot onze verrassing kwam een duiventil zelfs wel vaker voor rond de Plaetse.

In SR11-414-1425 vinden we een tweede vermelding van een duyfhuys-duiventil in Ekeren. Magriete Reyneers x (gehuwd met) Jan vander Zonnen had Jan Huygensoen haar huis gegeven met 'duyfhuyse' tussen Jan Os en Peter De Brouwer.

SR11-414-1425: Janne Huygensoen voirmaels overgaf h(uer) huys met hove, lande, duyfhuyse, gr(onde) houdende omtrent 4 gemete gest(aen) ende gel(egen) tEkeren bide plaetse tuss(en) Jan Ossen ende Peters Bruwers.

Ook in 1439 blijkt in de omgeving een duiventil te staan.

SR27-298-1439: .. heffende sijn op een huysinge met hove, gronde, lande, duyflhuys ende met al datter toebehoert gest(aen) ende gelegen tEekeren aen tkerchhof neffens de strate daermen gaet ter Byest waert streckende achter tot den Zande.

Twee verdwenen huizen aan de plaetse

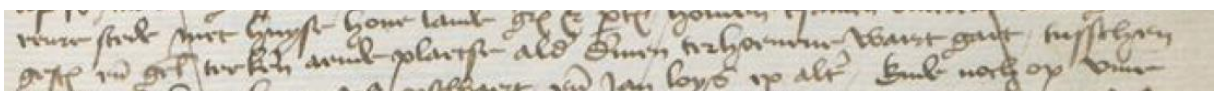
Waar stond 'Den Yngel'?

In het artikel op deze website over middeleeuwse huisnamen aan de markt van Ekeren konden we Den Yngel nog niet plaatsen. Intussen werden meer gegevens gevonden.

SR29-151-1440: Heer Peter Wynne priester verkocht een huis in Antwerpen aan Willem van Leende x Lijsbeth vander Zonnen met als onderpand een rente op een huis te Ekeren aan de plaetse genaamd Den Yngel; de buren zijn Jan vander Zennen (volgens SR1-321-1408 schout van Ekeren) en de straat.

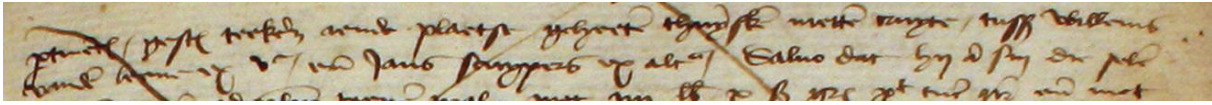
Hieronder bij De Swane in SR69-434-1465 wordt Jan vander Zennen ook genoemd als buurman. Het huis is dan eigendom van Bastiaen vanden Vekene. Volgens SR49-333-1454 stond De Swane tegenover Bastiaens de opvolger van Jan vander Zennen. We vermoeden daarom dat Den Yngel het buurhuis was van Bastiaens tegenover De Swane.

In SR81-293-1472 krijgen we daarvoor een nieuwe aanwijzing: Sebastiaen vanden Vekene Gielis zoon wijlen timmerman verkocht een rente op de helft van een stede (hoeve) met huis, 4 gemeten groot, 'tEekeren aende plaetse aldaer daermen ter Hoevene waert gaet' (Dorpstraat).

SR81-293-1472: ...tEekeren aende plaetse ald(aer) daermen ter Hoevene waert gaet ...

'Huysken metten Cruyce'

SR41-438-1449: ... tEekeren aende plaetse geheeten tHuysken metten Cruyce tuss(en) Willems vanden Leene ende Jan sCuypers.

SR41-439-1449: Jan de Wolf heeft een schuld bij Katline en Adriaan, kinderen van Godevaert sBuysschers (De Buysscher) x Katline vander Mynne en Adriaan zoon van Jan Henricx x Lijsbeth sBuysschers. Jan de Wolf zet daarbij als onderpand een stede met huis genaamd 'tHuysken metten Cruyce' tussen Willem vanden Leene en Jans sCuypers (De Cuyper).

Waar stond nu dit *Huysken metten Cruyce*?

Mathijs de Wolf was eigenaar van de nummers 3 en 8 op het kaartje van Kanora hierboven. Dit blijkt wel uit de hieronder staande akten SR17-70-1431 (Den Hert) en SR29-151-1440 (De Mane). Zijn bezittingen werden geërfd door zijn neef Jan zoals bijvoorbeeld blijkt uit de volgende akte.

SR19-39-1432: Mathijs de Wolf x Katline Bolckaerts gaven elkaar een stede (hoeve) tussen Gielis de Brouwer en Godevaert de Buysscher (eigenaar van Den Hert), maar na de dood van Mathijs en Katline gaat de stede naar Jan Wolfaerts.

Mathijs de Wolf hertrouwde met Heylwijch Killemans zoals blijkt uit SR37-273-1446: Mathijs de Wolf te Ekeren x Heylwijch Killemans gaven elkaar een stede tussen Peter Schats stede en Gielis vander Zonnen alias de Brouwer.

De hoeve die gedeeltelijk toebehoorde aan Heylwijch Killemans gaf later aanleiding tot een betwisting.

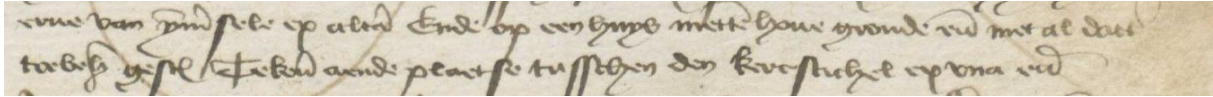
SR49-53-1454: Jan de Wolf machtigde Joes de Wolf zijn broer tegen Janne vanden Moer x Heylen Killemans over een stede met huis als erfenis van Mathijs de Wolf zijn oom.

Om welke hoeve het gaat wordt dan weer duidelijk door de akte SR59-112-1460 hieronder genoemd bij de Mane.

Het Huysken metten Cruyce was het huis dat stond naast De Mane en is dus het nummer 8 op het bovenstaande kaartje van Kanora (later genaamd De Sonne). Een huisnaam geeft natuurlijk identiteit aan een huis.

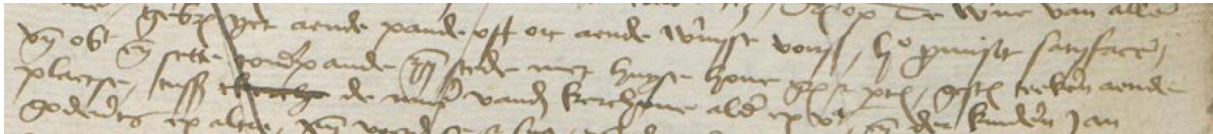
Enkele bijzondere vondsten rond de Plaetse

In SR31-99-1442 vinden we het bewijs van het bestaan van een muur rond het kerkhof. Heinric van Ghend te Ekeren verkocht Kerstijne en Anthonie Luytslagers kinderen van Aerd Luytslagers x Kerstijne Groven een rente op een huis tussen de kerkhofmuur (kercstichel) en het erf van Jan de Backer.

SR31-99-1442: ... op een huys metten hove, gronde ende met al datter toebeh(oert) gest(aen) tEkeren aende plaetse tusschen den kercstichel.

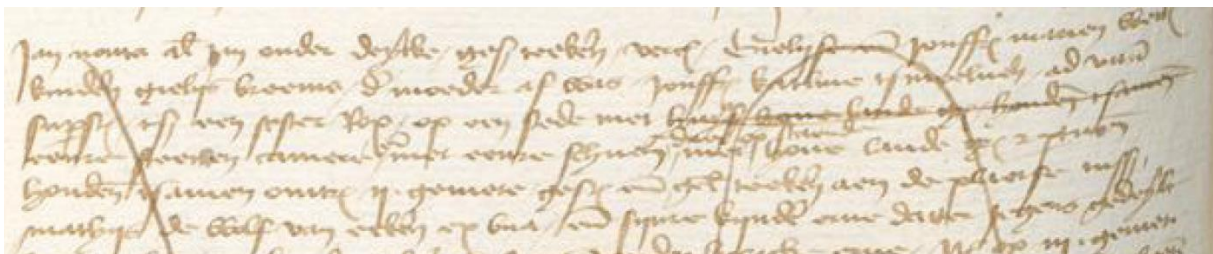
In SR58-47-1459 vinden we een tweede akte over de muur rond het kerkhof.

In SR58-47-1459: ... sette tonderpande zijn stede met huysse, hove, gronde gest(aen) tEkeren aende plaetse tuss(en) de muer vanden kerchove ald(aer).

Normaal gezien waren de huizen aan de Markt niet gebouwd van steen. We waren dan ook zeer verbaasd toen we een akte vonden die dat tegensprak.

SR39-137-1447: Jan Nouts alias Jan Onder dEycke te Ekeren verkocht Gielis en Marie kinderen Gielijs Breems x Katline Moelneren rente op stede (hoeve) met een **stenen** kamer met een schuur met een afmeting van 2 gemeten (8700m²), tussen het erf van Mathijs de Wolf en zijn kinderen dat daarvan afgesplitst is.

SR39-137-1447: Jan Nouts alias Jan OnderdEycke ges(eten) tEkeren verc(ocht) Gielijse ende joffre Marien wett(ige)kinderen Gielijs Breems daer moeder af was joffre Katline tsMoelneren ...rente op een stede met eenre steenen camere ende met eenre schueren daer op staende, met hove, lande gronde houdende tsamen omtrent 2 gemete gest(aen) ende gelegen tEkeren aende plaetse tuss(en) Mathijs de Wolf van Ekeren ende sijne kinderen erve datter jegens gedeylet is.

De vroegste geschiedenis van Den Hert, De Swane en De Mane.

De eigenaars van Den Hert en hun bureu

SR5-164-1416: Jacob Oem x (gehuwd met) Katline vanden Bruele. Er is nog geen sprake van een huisnaam maar wel van een 'duyfhuys'. Het huis grenst aan de straat en aan Wolfaert Meersmans.

SR7-170-1421: Ghijsbrecht van Dielbeke die woonde in Lier verkocht Lambrecht Lambrechts zoon een vierde deel van het huis met boomgaard dat hij heeft in nalatenschap van Katline vanden Bruele zijn tante. Het huis heet nu den Witten Hert. Het is mogelijk dat de vorige eigenaars het huis die naam gegeven hebben. Het huis grenst aan de straat en aan Mathijs Wolfs.

SR17-70-1431: Jacop Muylaert verkocht een rente op zijn vierde deel van de herberg den Witten Hert. Het huis grenst aan de straat en aan Mathijs Wolfs.

SR17-84-1431: Katline vanden Vondelbossche x Janne vanden Water hadden een recht op de herberg den Witten Hert.

SR17-123-1431: Anthonijs zoon van wijlen Willem Thonijs gaf Jacob en Jan zijn broers zijn deel in de herberg geheten Den Hert verstorven van Jacob Oem.

SR19-129-1432: Magriet van Ossendrecht en Anthonijs Thonijs haar zoon verkochten een rente op herberg Den Hert die nu eigendom is van Godevaert de Buysscher.

SR20-8-1433: Jacob Muylaert gaf Godevaert de Buysscher Jans zoon het vierde deel van de stede (hoeve) van wijlen Jacob Oem geheten den Witten Hert. Godevaert Muylaert Jacobs zoon gaf eveneens zijn vierde deel aan Godevaert de Buysscher. Het huis grenst aan de straat en aan Mathijs de Wolf.

SR20-122-1433: Godevaert de Buysscher betwistte een rente die Danijs Wouters gekocht heeft van Thonis Thonis zoon op Godevaerts stede geheten den Witten Hert.

SR25-3-1438: Godevaert de Buysscher verkocht Janne van Geertsberge een huis met $\frac{3}{4}$ gemet land (3250m²) geheten den Witten Hert. Het huis grenst aan de straat en aan Mathijs Wolfs.

SR29-391-1440: Jan van Gheerdsberge verkocht een rente op stede geheten Den Hert ongeveer 1 gemet groot. Het huis grenst aan de straat en aan Mathijs Wolfs.

SR48-231-1454: Den Hert wordt genoemd als buurhuis. De andere buur van dat huis is de weduwe Gielijs vander Ronge alias de Brouwer.

SR69-177-1465: Peter vander Ast Aerds zoon verkocht een rente op de helft van het huis geheten Den Hert. De andere helft is van Clause Jan Lams zoon. Het huis grenst aan Jan Wolfs en Willem van Hoernicke aan de ene zijde en de straat aan alle andere zijden.

SR70-205-1466: Claus Jan Lams zoon verkocht zijn helft van de stede geheten Den Hert aan Janne Rijsens x Katline van Duyvenee. De grootte is omtrent 1 gemet. Het huis grenst aan de straat en aan Jan Wolfs.

De eigenaars van De Swane en hun burenen

SR49-333-1454: Wouter de Lichte x Lijsbet Jan Gheerts dochter zijn eigenaars van de stede genaamd Den Swane met huis en stal. Het huis staat tegenover Bastiaens en tussen de straat enerzijds en Lijsbeth Onder dEycke anderzijds en de stal naast Peter Gheens.

SR67-246-1464: meester Wouter de Lichte priester verhuurde Janne Henricx zoon x Katline van Duvenee een huis met schuur genaamd de Swane. De huurders moeten elk jaar een dakdekker een dag laten werken. Ze mogen in het bakhuis geen bed zetten. Het huis grenst aan de straat en aan de erfgenamen van de weduwe van Jan Nouts.

SR69-434-1465: Meester Wouter de Lichte priester loste een rente af bij heer Willout Cornelis pastoor van Ekeren op de nieuwe kapel voor Ons Vrouwen altaar in de kerk op het huis van meester Wouter genaamd De Swane. Als burenen worden genoemd: de straat en Jan vander Zennen voormalige eigenaar van het huis dat nu in eigendom is van Bastiaen vanden Vekene.

SR72-25vo-1467: meester Wouter de Lichte priester en kapelaan in de OLV-kerk in Antwerpen verkocht aan Clause Aertss x Aechte Jan Bloemaerts dochter een stede met schuur genaamd de Swane. Het huis staat op de hoek tussen de straat aan de zuidzijde en aan de westzijde en de erfgenamen van de weduwe Jan Nouts oostwaarts en noordwaarts.

SR80-41-1471: meester Wouter de Lichte priester kapelaan in OLV-kerk te Antwerpen verkocht aan andere kapellanen een rente op stede met schuur genaamd de Swane gestaan op de hoek die hij in 1467 verkocht heeft aan Clause Aertssone x Aechte Jan Bloemaerts dochter.

SR95-93-1479: Meester Wouter de Lichte priester kapelaan in OLV-kerk te Antwerpen verkocht aan de voogden van de kinderen van Jan van Moutbroec de pasteibakker x Lijsbeth sVetters een rente op een stede met schuur genaamd de Swane gestaan te Ekeren aan de plaetse op de hoek tussen de straat aan de zuid- en westzijde en de weduwe Jan Nouts aan de oostzijde en noordzijde. Melding van verkoop aan Clause Aertssone x Aechte Jan Bloemaerts dochter in 1467.

De eigenaars van De Mane en hun bureu

SR17-204-1431: Willem van Leende verkocht aan Anthonijse Thonijse een huis genaamd de Mane te Ekeren aan de plaetse tussen de straat en Gielij van Vlinckenborch.

SR29-151-1440: Heer Peter Wynne priester verkocht een huis in Antwerpen aan Willem van Leende x Lijsbeth vander Zonnen. Als onderpand kreeg hij een rente op een huis te Ekeren aan de plaetse genaamd *den Yngel*. Het huis grenst aan de straat en aan Jan vander Zennen. Verder kreeg hij nog een rente op een huis genaamd De Mane aan de plaetse tussen de straat en Mathijs de Wolff.

SR41-145-1449: Jacob vanden Leene verhuurde voor Willem vanden Leene zijn vader aan Gielis Willem Meeus zoon een huis genaamd de Mane te Ekeren aan de plaetse.

SR49-86-1454: Lijsbeth vander Zonnen weduwe van Willem vanden Leene en Jacob en Jan vanden Leene haar zonen verkochten aan Jan Godevaerts x Magriete Alaerts een huis genaamd de Mane gestaan te Ekeren 'aende plaetse opten hoec aldaer'. Het huis grenst aan de straat en aan Jan de Wolf.

SR59-112-1460: Heylwijch Jan Killemans dochter x meester Jan vanden Moer verkochten Janne Godevaerts alias de Jager x Magriete Alaerts een huis te Ekeren 'aende plaetse' tussen Jan Godevaerts huis genaamd de Mane aldaar op de hoek en het huis en de doorgang die Heylwig behoudt.

SR82-4-1472: Aert van Ymmerzele wonende te Ekeren gaat akkoord dat Magriete Jan Aelaerts dochter in huwelijkse voorwaarden haar stede behoudt geheten de Mane gestaan te Ekeren aan de plaetse.

Ad van Oeffelen – vrijwilliger DAN